

Dobbeltselv mordet i Hadsund

AF ERIK LAURSEN

Søndergaardens beliggenhed på GI's højekantskort fra ca. 1890.

I december 2007 fik Hadsund Egnsmuseum en forespørgsel fra en slægtsforsker vedrørende hendes tiptipoldefar, inderste Hans Christensen, som var død i Søndergaarde (en del af det nuværende Hadsund) den 21. august 1827. Ham og en anden mand, husmand Christen Christensen, blev begravet samme dag, og ved dem begge stod der, at begravelsen fandt sted i stilhed efter myndighedernes ordre. Slægtsforskeren spurgte i mailen, hvorvidt vi havde kendskab til, hvad der var sket, og om det muligvis kunne være en epidemi eller en ulykke.

Et opslag i kirkebogen for Visborg Sogn viste, at der i bemærkningen til dødsindførslen stod "Druknet sig, begravet i stilhed efter Øvrighedens Ordre". Forklaringen herpå er enkel, da selvmord blev betragtet som en forbrydelse. En konsekvens heraf var, at sådanne begravelser altid fandt sted i stilhed, og at selvmordere blev begravet i et afsides hjørne af kirkegården, hvis de da ikke blev begravet uden for kirkegårdens mure.

Det var således nemt og hurtigt at give slægtsforskeren et svar på, hvorfor der var skrevet en bemærkning i kirkebogen i forbindelse med hendes tiptipoldefars begravelse. Det var derimod ikke så ligetil at forklare, hvorfor to mænd druknede sig den samme dag. Det var utænke-

ligt, at der var tale om to af hinanden uafhængige hændelser, dertil var selvmord i Søndergårde, som blot var en lille landsby, alt for sjælden.

Ved næste besøg på Landsarkivet i Viborg måtte sagen undersøges nærmere. Når der var tale om selvmord, skulle der altid foretages en politimæssig undersøgelse af omstændighederne herom. Et kig i politiprotokollen for Hellum Hindsted Herredsfoged gav gevinst og fortalte historien bag dobbeltselv mordet.

Retten er sat

Den 22. og 23. august 1827 blev retten sat på Ouegaard under ledelse af dommer og skriverprokurator Møller. Årsagen var, at der i den senere tid var forsvundet et antal lam i Lyngby, Terndrup og Bælum. Til retten var der mødt 6 bønder op, som alle havde mistet lam. De tre af bønderne, Husmand Jens Jensen i Bælum, Sognefoged Jørgen Nielsen i Lyngby og Bolsmand Niels Kjer af Lyngby, havde allerede foretaget deres egen efterforskning. De tre bønder var taget op til Aalborg, da de velsagtens forventede, at det var her tyvene kunne afsætte deres tyvekoster. Det var en fornuftig beslutning, for i vinduet hos Købmand Peter Rask blev nogle skind genkendt. Købmanden kunne fortælle dem, at han havde købt dem hos Slagter Lars Sørensen. De tre bønder besøgte herefter slagteren, der fortalte dem, at han fredag den 3. august og fredag den 10. august havde købt i alt 17 lam af to mænd for en pris på 45 skilling.

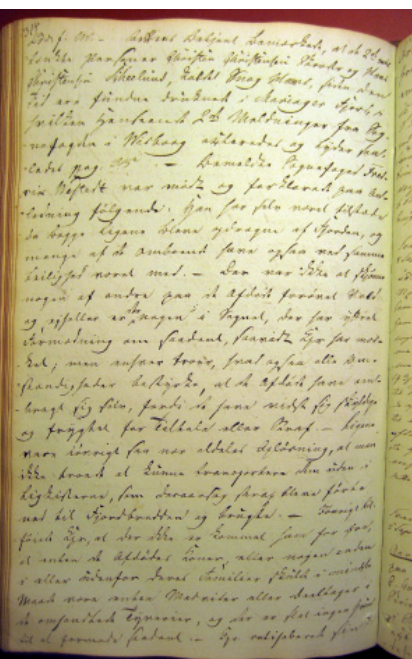
Bøndernes efterforskning førte hurtigt frem til, at det var de to mænd nævnt i indledningen, Hans Christensen og Christen Christensen, som havde solgt lammene i Aalborg. De blev i politiprotokollen omtalt ved flere navne, hvilket er typisk for den tid. Hans Christensen gik også under navnene Hans Skelund og Snog Hans, mens Christen Christensen havde tilnavnet Christen Skrædder.

Ud over afhøringer af de frastjålne bønder, så afhørtes familierne til de to tyveknægte også. Afhøringerne gav et indblik i de to tyveknægtes baggrund og en beskrivelse af, hvordan tyveriet blev udført.

Hans og Christens baggrund:

Hans Christensen, der var 34 år, havde været gift med Karen Jensdatter i 13 år, med hvem han havde 6 børn. Hans kom fra Skelund, mens Karen var fra Søndergårde. De første 9 år af deres ægteskab boede de i Søndergårde, men de flyttede så til Skelund, da de fik fæste på en udflyttergård. De flyttede efter 4 år tilbage til Søndergårde i maj 1827, hvor de boede hos Karens forældre. Årsagen til, at de flyttede tilbage til Søndergårde, angives ikke, men dårlig økonomi har givetvis været en medvirkende faktor. De havde ikke noget af værdi undtagen et par heste, som var opstaldet hos Karens forældre. Der var altså tale om en familie, som havde oplevet en social deroute. I politiprotokollen beskrives Hans som "...middel af Bygning, velvoxet, blond Haaer og blaae Øine."

Christen Christensen, 36 år, var året før tyveriet blevet gift med Ane Mortensdatter, og de var barnløse. Giftermålet var kommet i

Side i Politiprotokollen for
Hellum Hindsted Herreds-
foged.

stand, efter Christen havde overtaget fæstet på et hus i Søndergårde. At få foden under eget bord inden stiftelsen af familien var det almindelige. Huset var for øvrigt Christens fødehjem, og hans far var blevet boende hos dem. Hvordan familien havde det økonomisk nævnes ikke, men som fæster af et hus, har der ikke været meget at slå til Søren med. Christens udseende beskrives således: "...lille af Væxst, men i øvrigt velskabt, han har brune Øine og mørkebrunt Haaer."

Hverken Hans eller Christen har tidligere været straffet, og ifølge familien har de aldrig tidligere været indblandet i noget kriminelt. Hvis der var tale om deres første lovovertrædelse, var det trods alt et alvorligt skridt, når det tages i betragtning, at det var en planlagt lovovertrædelse, som oven i købet blev gentaget.

Hvorfor stjal de så lammene? Det er oplagt, at de fattige kår, som de begge levede under, har haft en stor indflydelse på deres beslutning. Men på den anden side set var de nok ikke fattigere end en stor del af den danske befolkning på det tidspunkt. Det kan også være, at de blot har haft en uheldig indflydelse på hinanden – hvem ved.

Tyvetogterne

Ved begge tyvetogter begyndte de med at tage af sted torsdag aften efter mørkets frembrud. På det første tyvetogt havde de brugt Hans' heste og Christens vogn, mens de på andet tyvetogt havde brugt Christens heste og Hans' svigerfars vogn.

Overfor familie og venner havde de tilkendegivet, at de skulle køre varer for Træsko Niels i Korup. Der var blot tale om et røgslør, for de havde ingen aftale med manden i Korup. I stedet kørte de på landevejen fra Søndergårde til Aalborg og gjorde holdt, når de så lam, som de kunne stjæle i nattens mulm og mørke. Gerningsstederne var i Bælum, Lyngby og Terndrup, som alle lå langs landevejen. Det første tyvetogt gav et udbytte på 8 lam, mens det næste var på 9 lam.

Lammene blev så solgt til Slagter Lars Sørensen i Aalborg om fredagen, hvorefter Hans og Christen kørte tilbage til Søndergårde i deres hestevogn, hvor de ankom fredag aften efter mørkets frembrud.

Spillet er ude

Tirsdag den 21. august før solens opgang blev Christen Skrædder og Ane Mortensdatter vækket ved, at der blev banket på deres ruder. Det viste sig at være Anes søster, Bodil, der tjente i Bælum, samt en svigerinde ligeledes fra Bælum.

Årsagen til besøget var, at det var kommet dem for øre, at Hans og Christen havde stjålet lam. Derudover berettede de, at herredsfogeden og hans mænd ville komme og arrestere dem. Christen afviste beskyldningerne og sagde til sin kone, at der bliver sagt så meget, der ikke er sandt, men "...imidlertid kunde hun godt mærke at han var bestyrtet." Christen forlod derefter huset, mens Ane sundede sig en tid, førend hun gik ud for at lede efter ham. Hun kunne ikke finde ham i landsbyen, så hun gik ned til kærret, hvor deres heste stod – igen uden resultat. På vejen tilbage fra kærret mødte hun sin mand, som fortalte

hende, at han ville ned og flytte hestene. Ane ville gå med, men det måtte hun ikke, da Christen tillige ville hen til præsten for at få ham til at hjælpe. Christen var tydelig oprevet, da han sagde til Ane, at "...nu var han forraadt, men hun skulde ikke bryde sig om det, det kunde vel blive godt og ei heller behøvede hun at frygte for at han skulde tage Livet af sig." Med disse ord gik han ned til hestene i kæret, mens hun gik hjem.

I tiden fra Christen forlod sit hus, og til han mødte sin kone, havde han været henne at vække Hans. De snakkede et stykke tid uden for huset, hvorefter Christen gik ned mod kæret, mens Hans gik tilbage i huset. Her tog han sit tøj på, og da konen, Karen, spurgte til hvad Christen ville, svarede Hans, at en af Christens heste var syge, og at de skulde ned og se til den.

I løbet af tirsdagen ankom herredsfogeden med 4 mand, men Hans og Christen var som sunket i jorden. Natten mellem tirsdag og onsdag blev Hans og Christens huse overvåget af herredsfogeden og hans mænd i håb om, at de dukkede op, men det skete ikke.

Mændene findes

Tidligt tirsdag morgen stod Hans og Christen nede i kæret. De vidste, at de var afsløret som tyveknægte, og de kunne imødesee flere år i tugthus, og desuden havde de bragt en stor skam over deres familier. De besluttede at begå selvmord sammen ved at vade ud i Mariager Fjord. Hvorvidt det var straffen eller skammen, der havde størst betydning for deres drastiske skridt, kunne ingen andre end de selv svare på.

På et retsmøde den 2. september på Ouegård meddelte Sognefoged Westedt, at ligene var fundet i strandkanten i Mariager Fjord. Sognefogeden fortalte, at der ikke var tegn på vold på de to lig, og han "...tror, hvad ogsaa alle Omstændigheder bestyrker at de Afdøde have ombragt sig selv, fordi de have vidst sig skyldige og frygter for Tiltale eller Straf."

Familien

Det har ikke været nemt for de efterladte familier at klare sig igennem hverdagen efter Hans og Christens selvmord. Hans' enke Karen Jensdatter havde den fordel, at hun boede hos sine forældre ved mandens død. Karen blev da også boende i Søndergårde med sine børn, og hun blev gift i 1832 med en væsentlig yngre mand, som hun nåede at få 2 børn med. Sporet efter Christens kone Ane Mortensdatter og hans fader Christen Nielsen ender blindt. De forlod tilsyneladende sognet, men hvorhen vides ikke.